

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на длъжността професор

по ПН 3.4. Социални дейности

(Методи на социалната работа, Геронтологична социална работа)

Обявен в ДВ, бр. 105 от 11.12.2020 г.

за нуждите на Факултета по педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“

Изготвил: доц. д-р Росица Симеонова

Факултет по педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“

Данни за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на катедра „Социална работа“ във Факултета по педагогика, а научното жури е определено със заповед на Ректора на СУ №РД-38-8/7.01.2021 г. Документи за участие в конкурса е подал един кандидат - Гинка Андонова Механджийска.

Професионална биография на кандидата

Кандидатът Гинка Механджийска е дългогодишен преподавател във Факултета по педагогика (от 1998 г.) и доцент от 2009 г. Титуляр е на основополагащи за подготовката на социалните работници задължителни и избираеми учебни дисциплини в специалност Социални дейности, ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ – Методи на социалната работа, Геронтологична социална работа, Техники за интервюиране в социалната работа, Супервизиране в социалната работа, Социална работа с група и групова терапия и др. Била е научен ръководител на двама докторанти по Методи на социалната работа и е уважаван член на редколегиите на ГСУ, книга „Социални дейности“ и на сп. Социална работа. От 2010 г. насам е била ръководител на 4 научноизследователски проекта, финансирани по фонд „Научни изследвания“ на СУ и член на екипите на редица други проекти, включително международни. Кандидатът има богата биография като експерт и консултант на държавни, общински и неправителствени организации за социална работа при разработване на нормативни и методически документи, като член на експертни групи към НАОА, като супервизор и обучител в организации за социална работа.

Публикации и научни приноси на кандидата

За научната си кариера Гинка Механджийска има общо 90 научни публикации, от които 12 са монографии и учебно-помощна литература. За участие в конкурса за професор са представени 41 публикации, от които 2 монографии, 3 глави в колективни монографии (от които 1 на чужд език), 3 учебни и методически пособия (от които 1 в съавторство), 4 студии, 29 статии в списания и сборници (от които 1 в реферирани и индексирани в световни бази данни и 8 на чужд език). Всички представени публикации са по профила на обявения конкурс и са предмет на рецензиране.

Представена е справка за 161 забелязани цитирания на научните публикации на доц. Механджийска, която е показателна за качествата на научната продукция на кандидата и неговата разпознаваемост в научната общност.

Научната продукция на доц. Механджийска е богата като количество и качество на постиженията и приносите. Представените за участие в конкурса за „професор“ публикации могат да бъдат разделени в следните тематични групи:

1. Методология и методи на социалната работа

Към група се отнася основна част от публикациите на доц. Механджийска и това показва трайния ѝ изследователски интерес към тази значима за теорията и практиката на социалната работа проблематика и в синхрон с водените от нея учебни дисциплини в специалност Социални дейности в СУ. Към тази група публикации могат да се отнесат: хабилитационната монография „Социална работа с индивидуални клиенти“, монографията „За същността и класификациите на методите на социалната работа“, учебното и практическо пособие „Методика на домашните посещения в социалната работа“, частта в Наръчника „Живот в общността“, глави от книги № 3 и 4, студия №9 и статии № 14, 16, 21, 22, 25, 33, 34, 35 от списъка с публикации, представени за целите на конкурса.

Монографията „Социална работа с индивидуални клиенти“ е задълбочено теоретико-емпирично изследване, посветено на фундаментален аспект от методологията на социалната работа и приносно за българската научно-специализирана литература по темата. В теоретичен план, с подходящо структуриране и ясна логика на изследователския интерес са анализирани основни аспекти на проучваната проблематика: концептуализация на социалната работа с индивидуални клиенти (измерения за диференциране, подходи и модели); социалната работа по случай като базисен метод в практиката с индивидуални

клиенти – характеристики, фази на прилагане, професионални умения и работни отношения, методи за проучване и събиране на информация, оценяване, договаряне, планиране, основни дейности в работна фаза, мониторинг, приключване, индивидуално консултиране. Теоретичният анализ е основан на впечатляващ набор от релевантни на темата научни публикации, основно на чужд език. Реализираното емпирично изследване по темата допълва и конкретизира теоретичните обобщения, като променливите са изведени на базата на теоретико-методологическия анализ и са проучени чрез адекватна методология. Изследването представя ценни данни и коректни изводи за практиката на социалните работници у нас по прилагането на индивидуален подход и персонализиране на работата с индивидуален клиент, както и за факторите, бариери и ограниченията пред прилагането им. В цялостното монографично изложение ясно личи професионалната рефлексия и опит на автора при анализа, синтеза и интерпретацията на теоретичните и емпирични измерения на проучваната тема.

Монографията „За същността и класификациите на методите на социалната работа” е ценен принос за теорията на социалната работа у нас в класифицирането на многообразието от методи чрез аналитично систематизиране на различни подходи, парадигми и критерии, включително чрез метаанализ на възможните приложения на тези класификации в практиката на социалната работа и за обучителни цели.

Учебното и практическо пособие „Методика на домашните посещения в социалната работа” е ценен наръчник за формирането и практикуването на важни компетентности на помагащите специалисти, за разбиране на значението, спецификите, различните подходи и процедурни елементи на домашните посещения в помагания процес. Разработеното методическо ръководство се отличава с теоретична обосновааност и практическа приложимост на предложените съвети, процедури и инструменти при провеждането на домашни посещения в социалната работа.

Методите на социалната работа в сферата на психичното здраве са систематизирани и класифицирани в обособена част от Наръчника за професионалисти в организации за психосоциална рехабилитация. Представени са и основополагащи за практиката на социалната работа техники и инструментариум за оценяване на психосоциалните потребности на конкретната целева група, дискутирани са подходите при планиране на работата с хора с психични разстройства, тяхното индивидуално и фамилно консултиране,

особеностите на социалната работа с хора с психични разстройства в различни видове групи и са предложени насоки за разработването на работна програма в този контекст. В много добре систематизиран и синтезиран вид публикацията допринася за формирането на професионалните компетенции на помагащите специалисти при практическата работа с тази специфична група потребители на социални услуги.

Важни методически аспекти на социалната работа с индивидуални клиенти са разработени в главите от книги „Социалният работник и клиентът – помагащите отношения“ и „Клиентът и средата – клиентът в помагащата среда на заведението за социални услуги“. В тях авторката очертава методически насоки за построяването на пълноценни работни отношения социален работник – клиент и за конструиране и поддържане на специфичен тип помагаща среда в социалните услуги.

Студията „Индивидуалните планове в социалната работа – методически въпроси“ и статии №14, 16, 21, 22, 25, 33, 34, 35 от списъка с публикации детайлизират изследователското внимание на автора, което се фокусира върху конкретни аспекти на методиката и практиката на социалната работа: същността и съдържанието на индивидуалните планове за подкрепа, методическите изисквания при разработването им, планирането в работата по индивидуален случай; възможностите на методите на социалната работа да дават подкрепа и да катализират промяна на нивото на отделната личност, а оттам и във взаимовръзките ѝ в социума; социалната подкрепа в личностно-центрираната социална работа; области и методи за интервенция в клиничната социална работа; предметът, критериите и методите за мониторинг в рамките на управлението на случаите в процеса на социална работа; ролята на договарянето в процеса на социалната работа, неговите функции, предмет и разновидности; спецификата и особеностите на социалната работа по индивидуален случай – традиционни разбирания и съвременни практически реализации; подходи и интервенции в социалната работа със семейства; емпирично проучване на методическите ориентации на социалните работници.

2. *Геронтологична социална работа (ГСР)*

Значителна част от изследователските търсения и проучвания на доц. Механджийска са именно в това поле на социалната работа, с които тя е разпознаваема в академичните среди и сред професионалистите в практиката. Геронтологичната социална работа е дефинирана и концептуализирана в публикацията „Интеграция геронтологического знания

в социальной работе“ (№37). По-конкретни аспекти на проучване в социалната работа с лица в напреднала и старческа възраст са отразени в 3 студии и 16 статии на авторката, а именно: индивидуалните планове в ГСР; психосоциална подкрепа чрез работа в група от стари хора; трудовата и рекреационната терапия при хора от третата възраст; функционална автономия, оценяване и планиране на подкрепа и грижи за възрастни хора; потребностите на клиентите в геронтологичната социална работа; автобиографичният метод и техники в ГСР;; актуалното състояние на клиничната супервизия в геронтологичната социална работа в България; потребностите на възрастните хора от общуване, активност и близост в условията на работа в групи за трудова и занимателна терапия в дом за стари хора; влиянието на новите технологии върху методите на геронтологичната социална работа.

Като специален акцент в проучванията на кандидата по темата следва да се отбележат моделите на образование и супервизия в сферата на ГСР и моделирането на компетентност по геронтологична социална работа в процеса на университетското образование.

Доц. Механджийска е реализирала редица интересни и стойностни емпирични изследвания в областта на геронтологичната социална работа: взаимовръзката между депресия и социално функциониране на хората от третата възраст; възможностите за водене на самостоятелен и независим живот на хора от третата възраст; самота и удовлетвореност от живота при лица в напреднала и старческа възраст; изследвани са корелационни зависимости между състоянието на здравето при потребители на социални услуги в напреднала и старческа възраст и набор от психосоциални променливи; изследвани са нагласите на студенти по социална работа към стареенето и старостта и за професионална реализация в геронтологичната сфера;

3. Други

Психосоциална трудова терапия

Учебното и методическо пособие „Психосоциална трудова и рекреационна терапия в клиничната социална работа” е пригодно за специализираната научна литература у нас и очертава познаване и разбиране на приложението на трудовата терапия като част от комплекса на психосоциалните интервенции в заведенията за социални услуги с клиничен профил, като са анализирани същността, особеностите, целите на психосоциално-ориентираната трудова и рекреационна терапия и приложението ѝ в клиничната социална

работа. Представени са модели, методически насоки, инструменти, техники и образци на формуляри за изработване на трудотерапевтични оценки, планове и програми за трудова терапия. Изследователските търсения на автора в полето на психосоциалната трудова терапия са отразени и в няколко статии (публикации № 20, 24, 41).

Част от научните публикации на доц. Механджийска обогатяват научните търсения свързани с *образованието по социална работа* - публикации № 13, 15, 23, 38, 40.

Всички научни публикации на автора се отличават със задълбоченост, прецизност, професионална рефлексия и приложимост за целите на обучението по социална работа и продължаваща професионална квалификация на социалните работници.

Като приемам оригиналните научни приноси на доц. Механджийска, представени в Справка №14, бих акцентирала върху следните основни **постижения и научни приноси** на кандидата в конкурса за академичната длъжност „професор“.:

- Теоретичен принос в научното дефиниране и класифициране на методите на социалната работа (монография №2). Демонстриран е теоретичен обзор и синтез на теоретични парадигми и концептуализация на методиката и методите на социалната работа, които са проучени и по-детайлно, включително емпирично по отношение на отделни методи на социалната работа и групи клиенти – с индивидуален клиент, със семейства, с хора с психични разстройства, с хора от третата възраст.
- Теоретичен принос в разработването на проблематиката на социалната работа с индивидуални клиенти. Представената едноименна монография е приносна за специализираната научна литература в България чрез постигнатата обхватност и в същото време детайлност на анализа и рефлексията по темата.
- Теоретичен и практико-приложен принос в сферата на геронтологичната социална работа – концептуализиране, емпирично изследване на конкретни методически и практически проекции на работата с хора от третата възраст, които служат като основа и за конструирането и апробирането на редица диагностични инструменти (публикации №10, 11, 27, 32), с които колегата е разпознаваема и сред практиците.
- Учебното и методическо пособие „Психосоциална трудова и рекреационна терапия в клиничната социална работа” е приносно за научните изследвания по темата у нас с теоретическата систематизация и методическа приложимост на предложените инструменти.

- Обосноваване и конструиране на различни методики – методика за индивидуалното планиране в социалната работа (публикация №9), методика на домашните посещения в социалната работа (публикация №6) – и диагностични инструменти, конкретно за работа с хора от третата възраст (публикации №10, 11, 27, 32), които социалните работници прилагат в практиката си.
- Принос в образованието по социална работа – разработената и преподавана учебна дисциплина Геронтологична социална работа, базирана на теоретичните и емпирични изследвания на доц. Механджийска и богатия ѝ практически опит от супервизия, консултиране и апробиране на методически и диагностични инструменти.
- Важно постижение на кандидата е и постигнатата симбиоза и баланс между теоретична концептуализация на важни области на социалната работа, емпирични изследвания и рефлексия на собствения професионален опит, интегрирани пълноценно в преподавателската дейност и експертиза на доц. Механджийска.

Заключение

С цялостната си научна продукция и експертиза доц. Гинка Механджийска се изявява като утвърден учен, изследовател и преподавател в полето на социалната работа, с осезаем принос за българската специализирана научна литература, свързана с методите на социалната работа и геронтологичната работа, с принос в разработването и адаптирането на различни методики за диагностика и пряка работа с клиенти, тя е търсен експерт и уважаван преподавател.

Отбелязаното до тук за достойнствата на научната продукция, приносите и постижения на кандидата в конкурса и качествата му на утвърден учен и преподавател, ми дават основание **убедено да гласувам положително за това доц. Гинка Механджийска да заеме академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.4. Социални дейности за нуждите на Факултета по педагогика на СУ.**

София,
20.04.2021

Изготвил рецензията:
(доц. д-р Росица Симеонова)